

De onrechtvaardige rentmeester (Lukas 16)

Hans van de Lagemaat

Lukas 16 is zeker niet het eenvoudigste hoofdstuk in de Bijbel. Twee verhalen van de Heere Jezus over 'een zeker rijk mens' zijn de inhoud ervan. Beide hebben al voor veel uitleggingen gezorgd. We zullen het in dit artikel hebben over het eerste gedeelte; de rijke man die een onrechtvaardige rentmeester had.

De inhoud van het verhaal

De geschiedenis zelf laat zich eenvoudig lezen. De situatie is duidelijk. De rentmeester (de beheerder van de goederen) van de rijke man stond er slecht voor. Wegens diefstal stond hij op het punt ontslagen te worden. En omdat hij geen zin had om te werken of te bedelen moest hij iets anders verzinnen om in zijn levensonderhoud te kunnen blijven voorzien. De oplossing lag binnen handbereik: slim omgaan met de goederen van zijn meester.

Die meester had veel schuldenaren. Ongetwijfeld zullen die schulden door de rentmeester eigenhandig nog wat groter zijn gemaakt dan ze oorspronkelijk waren. De rentmeester legde het nu zo aan dat de schuldenaren een deel van hun schuld kwijtraakten. Zo kwam hij bij hen in een goed blaadje. En zo werden de schuldenaren van de heer tegelijk tot schuldenaren van de rentmeester. Als hij dan straks in geldnood zou zitten, zouden ze zich moreel verplicht voelen om hem te hulp te komen. Tot zover is alles duidelijk. We zouden bijna zeggen: 'uit het leven gegrepen'.

De moeilijkheden

De moeilijkheid vinden we in de toepassing ervan. Ten eerste prees de heer zijn ontslagen werknemer (vs. 8). Dat klinkt toch wat merkwaardig. Ten tweede lijkt het er in het daarop volgende vers op dat de Heere Jezus het gedrag van de rentmeester ook aanprijst en zelfs navolgenswaardig vindt. Maar lezen we dan nog verder, wordt het duidelijk dat Hij er juist heel anders over denkt.

Hoe verklaren we dit alles?

Het verhaal in de context

In de eerste plaats is het belangrijk om op de context te letten. Het verhaal wordt voorafgegaan door dat van de verloren zoon. Het verband met dit verhaal lijkt in de woorden 'zijn goed doorbrengen' te liggen. De jongste zoon bracht het goed van zijn vader door (15:13), de rentmeester dat van zijn heer (16:1). 'Over de balk smijten', zouden wij zeggen.

Het verhaal van de onrechtvaardige rentmeester wordt gevolgd door de reactie van *'de Farizeeën, die geldgierig waren'* (16:14). Zij beschimpten Hem.

Kennelijk voelden zij dat Hij het over hen had. En kennelijk kwam de boodschap bij hen wel aan.

De Heere begon de serie gelijkenissen als antwoord op het gemor van de Farizeeën over het feit dat Hij zondaars en tollenaars ontving (15:2). De jongste zoon bekeert zich en keert terug naar zijn vader. Dat was Jezus' rechtvaardiging om met de zondaars en tollenaars om te gaan.

De onrechtvaardige rentmeester (let op de gedeeltelijke overeenkomst met de oudste zoon) bekeert zich niet. Hij gaat door in zijn slinkse wegen. En wordt daarin zelfs geprezen door zijn heer. Omdat hij *'voorzichtig'*, wijs gehandeld had. Misschien is dit een weerklank van de toepassing die de Heere maakt in Zijn woorden:

'Gij zijt het, die uzelf rechtvaardigt voor de mensen.'(vs.15).

De jongste zoon is het beeld van de tollenaar en zondaars (Luk. 15:1) die zich bekeren. Het zijn degenen die de Heere Jezus in Marcus 2:17 omschrijft als *'zieken die de medicijnmeester nodig hebben'*.

'Die gezond zijn, hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. Ik ben niet gekomen, om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering.'

Het betreft dat deel van Israël dat tot bekering komt en genezing ontvangt. De onrechtvaardige rentmeester, het beeld van de eigengerechtigde farizeeër, die zich mooi wist voor te doen voor de mensen, maar wiens hart niet recht was bij God. In hun hart verschilden ze aanvankelijk niets. Beiden brachten het goed van een ander door. Maar de één bekeert zich en de ander niet!

En retorische vraag

Maar hoe zit het dan met vers 9?

'En ik zeg ulieden: maakt uzelf vrienden uit de onrechtvaardige Mammon, opdat, wanneer u ontbreken zal, zij u ontvangen mogen in de eeuwige tabernakelen.'

Zoals het vers er staat is dit toch een duidelijke aanbeveling van het gedrag van de rentmeester? Ja inderdaad, zoals het vers er staat. Maar het oorspronkelijke Grieks staat een iets andere weergave niet in de weg, nee is waarschijnlijk zelfs beter:

'En Ik, zeg Ik ulieden: Maakt uzelf vrienden uit de onrechtvaardige Mammon, opdat, wanneer u ontbreken zal, zij u ontvangen in de eeuwige tabernakelen?'

Een vragende zin dus. En dat maakt vers 9 tot een retorische vraag. Er is eigenlijk helemaal geen antwoord voor nodig, zo voor de hand als dit ligt. Nee! Natuurlijk zeg Ik u dat niet! Wat ik u wel zeg is het volgende.

'Die getrouw is in het minste, die is ook in het grote getrouw; en die in het minste onrechtvaardig is, die is ook in het grote onrechtvaardig.' (vs. 10).

En dit moet voor het trotse hart van de farizeeër inderdaad onverdraaglijk onderwijs zijn. Hij die zo hoog stond aangeschreven bij de mensen wordt als een gruwel voor God afgeschilderd. En zij die in Zijn ogen als een gruwel zijn, de zondaren en de tollenaars, vinden de weg terug.